

Patrológia I.

Az ókeresztény irodalom története 325-ig

Oktató: Gyurkovics Miklós

A tantárgy rövid leírása és célja

A kurzus az ókeresztény irodalom kialakulásának és fejlődésének történetét mutatja be az apostoli kortól az I. nikaiai egyetemes zsinatig (325). A hallgatók megismerik a keresztény irodalom legfontosabb szerzőit, műfajait és szellemi irányzatait, valamint azokat a teológiai, kulturális és egyháztörténeti folyamatokat, amelyek meghatározó módon formálták a korai kereszténység identitását.

A kurzus célja

A tantárgy célja, hogy a hallgatók:

- átfogó képet szerezzenek az ókeresztény irodalom keletkezésének és fejlődésének történetéről;
- megismerjék a legjelentősebb ókeresztény szerzők életművét és teológiai gondolkodását;
- képesek legyenek az egyes források történeti és teológiai értelmezésére;
- felismerjék a korai kereszténység és a klasszikus antik kultúra kölcsönhatásait;
- megalapozzák további patrisztikai és dogmatörténeti tanulmányaikat.

KKK-kompetenciák

A kurzus sikeres teljesítését követően a hallgató:

- ismeri az ókeresztény irodalom fejlődésének főbb korszakait és meghatározó szerzőit;
- tájékozott az apostoli atyák, az apologéták és a korai egyházatyák legfontosabb műveiben;
- képes az ókeresztény források történeti és teológiai elemzésére;
- érti az egyház első évszázadainak tanbeli és egyházszerkezeti fejlődését;

Témák - vizsgatételek

1. A kereszténység és az ókeresztény irodalom kialakulása

- A kereszténység történeti és kulturális háttere
- Az ókeresztény irodalom műfajai és sajátosságai
- Az apostoli hagyomány továbbadása

2. Az apostoli atyák irodalma

- Római Szent Kelemen
- *A Didakhé*
- Hermasz *Pásztor*a

3. Antiochiai Szent Ignác és a vértanúság teológiája

- Ignác levelei
- Az egyház és a püspöki szolgálat képe
- A vértanúság jelentősége

4. A Barnabás-levél és a Szentírás értelmezése

- Az allegorikus bibliamagyarázat kezdetei
- Az Ószövetség keresztény értelmezése
- A levél teológiai jelentősége

5. Szent Jusztinosz vértanú és az apologéták

- Az apologetika kialakulása
- A kereszténység és a görög filozófia kapcsolata
- Jusztinosz főbb művei és tanítása

6. Szent Ireneusz és a gnoszticizmus elleni küzdelem

- A gnosztikus irányzatok
- Az apostoli hagyomány szerepe
- Az *Adversus haereses* teológiai jelentősége

7. Tertullianus és Cyprianus

- Quintus Septimius Florens Tertullianus életműve
- A latin keresztény teológiai nyelv kialakulása
- Thascius Caecilius Cyprianus egyházképe és lelkipásztori munkássága

8. Alexandriai Kelemen

- Az alexandriai iskola kialakulása
- A hit és a filozófia viszonya
- Alexandriai Kelemen főbb művei

9. Órigenész

- Élete és munkássága
- Bibliaértelmezési módszere
- Teológiai és egyháztörténeti hatása

10. I. Constantinus és kora

- A kereszténység helyzete a 4. század elején
- Constantinus valláspolitikája
- Az egyház és a birodalom kapcsolatának átalakulása

11. Az I. nikaiai egyetemes zsinat és Alexandriai Athanasziosz

- Az ariánus vita előzményei
- A nikaiai hitvallás
- Athanasziosz szerepe a nikaiai hit védelmében

A kurzus várható kimenete

A félév végére a hallgatók:

- ismerik az ókeresztény irodalom főbb szerzőit, műveit és teológiai témáit;
- képesek elhelyezni az egyes szerzőket az egyház- és dogmatörténeti fejlődés összefüggésében;
- értelmezik az ókeresztény források legfontosabb teológiai állításait;
- felismerik a patrisztikus hagyomány jelentőségét a keresztény gondolkodás későbbi fejlődésében;
- önállóan dolgoznak fel és elemeznek patrisztikus szövegrészeket;
- szóbeli vagy írásbeli vizsga keretében tudományos igénnyel adnak számot a tantárgy ismeretanyagáról.

Kötelező és ajánlott szakirodalom

Alapvető szakirodalom

- Vanyó László: *Az ókeresztény egyház és irodalma I. Az első három század*, Jel Kiadó, Budapest, 2020.
- Chadwick, Henry: *A korai egyház*, Osiris Kiadó, Budapest, 2003.
- Vanyó László: *Ókeresztény írók lexikona*, Szent István Társulat, Budapest, 2004.

Forráskiadványok

- *Ókeresztény írók*, I–XX. kötet, sorozatszerkesztő: Vanyó László, Szent István Társulat, Budapest, 1980–2009.
- *Ókori keresztény írók*, sorozatszerkesztő: Perendy László, Szent István Társulat, Budapest, 2018–. Különösen:
 - *Apostoli atyák* (1. kötet);
 - *Szenvedéstörténetek és vértanúakták* (6. kötet);
 - *Órigenész: Az imádságról és homíliák Lukács evangéliumához* (5. kötet).
- *Ókeresztény örökségünk*, sorozatszerkesztő: Vanyó László, Jel Kiadó, Budapest, 1995–